

ISSN 1304-8120 | e-ISSN 2149-2786

Araştırma Makalesi * Research Article

Tarihi Dokümanlar Işığında Maraş Halkevleri Bünyesindeki Müzik Faaliyetleri Musical Activities in Maraş Public Houses in the Light of Historical Documents

Orhan DOĞAN

Prof. Dr., Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Tarih Bölümü
odogan@ksu.edu.tr

Orcid ID: 0000-0002-9404-7752

Serap Yağmur İLHAN

Dr. Öğr. Üyesi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Müzik Bölümü
ymlhan19@gmail.com

Orcid ID: 0000-0002-1383-3576

Öz: Bu araştırmanın amacı, 1934-1951 yılları arasında faaliyet göstermiş olan, Maraş için sanatsal ve kültürel bağlamda önem arz eden, Maraş Halkevleri (Maraş merkez ve ilçe halkevleri) bünyesinde yapılmış olan müzik faaliyetlerini incelemek ve bu faaliyetlerin Maraş'a ve Maraş halkına yönelik katkılarının tespit edilmesini sağlamaktır. Araştırma, bu alanda yeterince çalışma olmaması ve Maraş halkevleri müzik faaliyetlerinin Maraş müzik tarihine katkıları yönü ile önem taşımaktadır. Bu bakımdan, çalışmanın, ilgili literatüre katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerine dayalı olarak bir doküman incelemesi şeklinde tasarlanmıştır. Araştırma için 1934-1951 yıllarına dayalı olan yerel gazeteler, teftiş raporları, halkevi raporları ve devlet arşivleri gibi tarihsel kaynaklar taranmış olup Maraş halkevleri bünyesinde yapılmış olan müzik faaliyetleri analiz edilip yorumlanmıştır. Araştırmanın sonucunda, Maraş halkının Maraş Halkevleri bünyesinde yapılan müzik faaliyetlerine yoğun olarak katılım sağladığı anlaşılmıştır. Ayrıca devletin Maraş halkevleri bünyesindeki müzik faaliyetlerini birçok açıdan desteklediği görülmüştür. Maraş halkevlerinin müzik faaliyetleri açısından Maraş ve Maraş halkı adına önemli bir konumda olduğu bilinmektedir. Bahsedilen dönemlerde, bu halkevlerinin yetişkin ve çocuklara dayalı müzik kursları, koro etkinlikleri gibi birçok müzik faaliyetlerine ev sahipliği yaptığı görülmüştür. Ayrıca halkevlerinde belli günlerde yapılan toplantılarda konseptte uygun bir şekilde konser ve dinletiler de verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Maraş halkevleri, halkevlerinde müzik faaliyetleri, güzel sanatlar şubesi, müzik kolu, halk eğitimi.

Abstract: This study aims to analyze musical activities within the framework of Maraş Public Houses (central and district public houses), which were active during the period between 1934 and 1951 and of vital importance for artistic and cultural life in the city, to list the contributions of these activities to Maraş and its people. It bears importance in terms of its contribution to the history of musical activities in Maraş and thus fills a gap in this relatively neglected research topic in the existing literature. This study was designed as a documentary analysis based on qualitative research methods. Various historical sources such as local newspapers, inspection reports, public house reports and state archives between 1934 and 1951 were scanned to analyze and discuss musical activities within the scope of Maraş public houses in this period. The analysis findings demonstrate that the people of Maraş eagerly participated in musical activities in different Maraş public houses. Additionally, it was also observed that the state supported musical activities in Maraş public houses in many ways. It can be thus argued that Maraş public houses occupied an important position for Maraş and its people in terms of musical activities. In the period in question, these public houses hosted numerous music activities such as music courses

Geliş Tarihi:16.02.2024

Kabul Tarihi:25.03.2024

Yayın Tarihi:30.04.2024

Atıf: Doğan, O. & İlhan, S. Y. (2024). Tarihi dokümanlar ışığında Maraş halkevleri bünyesindeki müzik faaliyetleri. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 21(1), 145-157. Doi: 10.33437/ksusbd.1438187

for adults and children as well as choir activities. Besides, meetings and concerts were held in public houses on certain days of the week under different concepts.

Keywords: Maraş community centers, music activities in community centers, fine arts department, music branch, public education..

GİRİŞ

Halkevleri, Cumhuriyet tarihinin ilk yıllarında, halkta milli bilinç, ortak düşünce, ideal, amaç ve ülkü birliği oluşturmak ve onların sosyal ve kültürel açıdan yetişmesini sağlamak amacı ile uzun uğraşlar, çalışmalar ve görüşler sonucu kurulmuş olan kültür ve eğitim kurumlarıdır. Adı halkevleri olana kadar çok çeşitli aşamalardan geçmiştir. Bu eğitim kurumlarında halk, sanattan spora, spordan dil, tarih ve edebiyata birçok alanda eğitim görmüştür. Günümüzde ise benzer işlevleri ile halk eğitim merkezleri adı ile faaliyet göstermeye devam etmektedir.

Türkiye’de, halkevleri kurulmadan önce Türk Ocakları faaliyet göstermiştir. 1912 yılında kurulan (Anbarlı Bozatay, 2018: 122) Türk Ocakları, II. Meşrutiyet Devri’ndeki Türk milliyetçi kuruluşlarının en büyüğü, en tanınmış ve en uzun ömürlüsüdür. Türk Ocakları, Türk milletinin sadece Osmanlılardan oluşmadığını, Osmanlı Türklerinin de Türklerin bir parçası olduğu gerçeğini yaymaya çalışmıştır (Akyüz, 1986: 201).

Türk Ocaklarının açılması ile Türklerin toplumsal ve ekonomik düzeylerinin geliştirilip yükseltilmesi ve Türk dilinin en üst düzeye çıkarılması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, Türk Ocakları faaliyetlerinin odak noktasını, milliyetçilik fikrini uyandırmak oluşturmuştur. Ocak, başta İstanbul’da olmak üzere çeşitli yerlerde konserler, sohbetler, müsamereler, konferanslar ve serbest dersler yapmış olup bir halk üniversitesi gibi çalışmıştır. Bu etkinliklerde işlenen konuların çoğunluğunu Türklüğe ait konular oluşturmuştur. Bu konular ile millî ruhun yeniden uyandırılması sağlanmıştır (Sarımay, t.y., 1).

Türk Ocakları, Osmanlı’nın yıkılış döneminde ortaya çıkmış olmakla birlikte Türkiye’de, tarihi Cumhuriyet öncesine uzanan kurumlar arasında önemli bir yerde olmuştur. Atatürk’ün de destek verdiği bu kurumlar, Cumhuriyetin ilan edilmesinden sonraki dönemde de ülkenin birçok yerinde faaliyetlerini sürdürmüştür. 1930 sonrasında yaşanan Tek Partili yönetime geçiş süreci ile birlikte ise sıkıntılı bir dönem yaşamıştır. Böylelikle ocaklar için kapanma süreci başlamıştır. Bu kapanma ile ocakların misyonu tam anlamıyla sona erdirilmemiş, aynı misyon güçlü hükümet desteğiyle yeni kurulan Halkevlerine verilmiştir¹ (Güz, 2018: 1).

Türk Ocakları, 10 Nisan 1931 tarihinde toplanan olağanüstü kongre ile CHP’ye katılma kararı almış olup 1931’de yapılan CHP’nin üçüncü büyük kongresinde ise halkevlerinin açılmasına karar verilerek 19 Şubat 1932 tarihinde ise açılmıştır (Arıkan, 1999: 261). Mustafa Kemal Atatürk tarafından kurulmuş olan halkevleri ile halkın ortak bir kültür etrafında toplanması sağlanmış ve vatanının korunması amaçlanmıştır. Diğer bir kuruluş amacı ise halkın kültürel gelişmesini ve aydınlanmasını sağlamak olmuştur (Toksoy, 2007: 125).

Halkevleri, Cumhuriyet’in kuruluşuyla birlikte modern, inkılapçı ve laik bir ulus oluşturma çabaları ve halkçılık ilkesi doğrultusunda kurulmuş olan yaygın eğitim kurumları arasında yerini almıştır. Bu kurumların açılmasına Çekoslovakya, İtalya, Rusya, Macaristan gibi bazı başarılı örnek ülkeler incelenerek karar verilmiştir. Bu doğrultuda bu kurumlar, Türkiye’nin ihtiyaçlarına ve yapısına uygun olarak kurulmuştur (Doğaner, t.y.:1).

Az zamanda çok büyük işler yapan halkevleri, yaş ve meslek ayrımı olmaksızın birçok vatandaşın sanatsal ve kültürel anlamda yetiştirilmesini sağlamıştır. Burada toplumsal birlik, bütünleşme ve gelişme sağlanmaya çalışılmıştır. Birçok sanatçı, yazar ve bilgin yetiştirilmiştir. Bunların yanı sıra çalıştıkları bölgelerin coğrafyası, folkloru, etnografyası, halk gelenekleri, maddi ve manevi varlıklarını araştırmak gibi bir işlevleri de mevcut olmuştur (Çeçen, 1990: 51).

¹ Türk Ocakları 10 Mayıs 1949 tarihinde ise yeniden açılmıştır ve günümüzde faaliyetlerini devam ettirmektedir.

Uzun düşünceler ve hesaplar sonucu kurulmuş kültür müesseseleri olan halkevleri, kendi içerisinde muhtelif kollara ayrılmıştır. Bu kolların çeşitli amaçları mevcuttur (Maraş Postası, Sayı, 40, 24 Kasım 1947, Yıl, 1, 1). Halkevlerinin öncelikli amaçları, halkı pozitivist bir yaklaşım doğrultusunda eğitmek (Özdemir ve Aktaş, 2011: 243) ve halkın tüm yeteneklerini yerine getirebilmesinin sağlanması olmuştur. Bu amaçlar doğrultusunda halkevleri; dil, tarih ve edebiyat, ar (güzel sanatlar), temsil, spor, sosyal yardım, halk dershaneleri ve kurslar, kütüphane ve yayın, köycülük, müze ve sergi gibi 9 şubeye ayrılmıştır. Bu şubelerin her birinin birbirinden farklı görevleri mevcuttur (Maraş Gazetesi, Sayı, 177-38, 4 Mart 1937, Yıl, 4, 6).

Halkevi Şubeleri

Dil, Tarih ve Edebiyat Şubesi: Dil tarih ve edebiyat şubesi, dili geliştirmeye (dili millileştirmek, ikilikten kurtarmak ve işlemek) yönelik çalışmalarda bulunmak, edebiyat ile ilgili (destanlar, menkıbeler gibi edebiyata dair izleri ortaya çıkarmak) çalışmalar yapmak, tarihi araştırmak ve analiz etmek amacı ile kurulmuş olan bir şubedir (CHP Halkevleri, 1935: 14).

Temsil Şubesi: Temsil sanatına ilgi duyan bireylerin oluşturduğu grupların tiyatro, piyes, orta oyunu, kukla, sinema gibi sanatları icra etmek amacıyla kurulmuş olan bir şubedir (CHP, Halkevleri ve Halkodaları, 1932-1942: 5).

Spor Şubesi: Türk halkında spora ve beden eğitimine sevgi ve ilgi uyandırmak amacıyla kurulmuş olan bir şubedir (CHF Halkevleri Talimnamesi, 1932: 11-12).

Sosyal Yardım Şubesi: Bu şubenin amacı, yardıma muhtaç insanlar için halkta şefkat ve yardım duygularını uyandırmak, çeşitli hayır topluluklarını desteklemek ve bu kurumların yardıma muhtaç bireylere yetişemediği yerlerde ise yardımlarına yetişmektir (CHP, Halkevleri ve Halkodaları, 1932-1942: 8).

Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi: Halk dershaneleri ve kurslar şubesi, halkın bilgi ve kültür seviyesini arttıracak okuma, yazma ve yetiştirme ile ilgili hareketlerinin ilerleyip genişlemesine imkan sağlamak amacıyla açılmış olan bir şubedir (CHF Halkevleri Talimnamesi, 1932: 15).

Kütüphane ve Yayın Şubesi: Bu şube, kitapların korunması, kütüphanelerin düzenlenmesi, arttırılması, daha çok kitap okunması yönünde çaba gösterilmesi ve bu konularda halka hizmet edilmesinin sağlanması amacı ile açılmıştır (CHP, Halkevleri ve Halkodaları, 1932-1942: 12).

Köycülük Şubesi: Köycülük şubesi, köylülerin, toplumsal, sağlıksal ve estetiksel açıdan gelişmeleri, köylü ile şehirli arasındaki sevgi ve dayanışma duygularının güçlendirilmesine olanak sağlamak için açılmış olan bir şubedir (CHP Halkevleri, 1940: 7).

Müze ve Sergi Şubesi: Bu şube, Halkevi müzeleri ya da diğer müzelerin muhafaza edilmesi, içeriğinin zenginleştirilmesi ve eksiklerinin giderilmesi amacıyla çalışmalar yapan bir şubedir (CHF Halkevleri Talimnamesi, 1932: 15).

Ar Şubesi: Ar şubesi müzik, resim, heykeltıraşlık, mimarlık gibi alanlarda bireyler yetiştirmek amacıyla kursların açılmasını amaçlayan bir şube olmuştur (CHF Halkevleri Talimnamesi, 1932: 10).

Ar Şubesinde Müzik

Halkevleri, Cumhuriyet'in ilk yıllarında müzik eğitiminin yaygınlaştırılmasında en önemli kurumların başında gelmektedir. Halkı sanata/müziğe yaklaştıran ve onları bu konuda eğiten yaygın eğitim kurumlarından biri olmuştur (Alpagut, 2013: 210). Ancak müzik alanında çok çeşitli çalışmalar yapan halkevlerinin yalnızca müzik eğitimi ile ilgili olan yönünden bahsetmek halkevlerini tanımlamada yetersiz kalabilir. CHF Halkevleri talimatnamesinde (1932: 11) güzel sanatlar şubesi müzik kolunun görevleri; sanatkarlar ve amatör müzisyenlerin bir araya getirilmesi, halkevlerinin çeşitli müsamere ve toplantılarında halk için özel dinletiler düzenlemesi, modern musiki ile milli türkülerin entegre edilerek halkın müzik zevkinin arttırılması, çeşitli müzik kurslarının açılması, halka milli marşlar ve şarkıların öğretilmesinin sağlanması, köy ve aşiretlerde söylenen milli türkülerin nota ve sözlerinin tespit edilmesi (derleme çalışması) şeklinde belirtilmiştir. Bu bilgiler ışığında halkevlerinin yalnızca yaygın bir eğitim kurumu görevi görmediği aynı zamanda çok çeşitli işlevlerinin de olduğu anlaşılmaktadır.

Halkevleri ar şubeleri müzik kolunda aynı zamanda bando, orkestra ve koro gibi çeşitli müzik toplulukları kurulmuştur. Bu topluluklar gerek Batı gerekse Türk Müziği alanlarında (Bkz. Resim 1 ve 2) faaliyet göstermiştir (CHF Halkevleri Talimnamesi, 1932: 10; CHP Halkevleri, 1940: 7).

Resim 1 ve 2’de güzel sanatlar şubesi müzik kolunun yapmış olduğu bazı müzik faaliyetleriyle ilgili görseller sunulmuştur;

Resim 1. Halkevinde Bela BARTOK ile orkestrası (CHP Halkevleri, Halkevleri, 1935: 38)

Resim 2. Halkevi bandosu (CHP Halkevleri 1935: 38)

Halkevleri dönemin hükümeti açısından önem verilen konulardan biri olmuştur. Bu konuda çok çeşitli çalışmalarda bulunulmuştur. Halkevlerinin müzik danışmanlığını müzik eğitimcisi, etnomüzikolog ve besteciliği ile ön plana çıkan (Karasu, 2008: 1) Türk müzik tarihinin en önemli isimlerinden Ahmet Adnan Saygun yapmıştır. Bu dönemde resmi makamlarla iş birliği halinde çalışan halkevlerinin, Bela Bartok’u Türkiye’ye daveti ise halkevleri özelinde atılan en önemli adımlardan biri olmuştur (Yurtseven, 2018: 74). Bartok, Ankara ve Adana yöresinde Ahmet Adnan Saygun, Ulvi Cemal Erkin ve Necil Kazım Akses gibi bestecilerle bir saha araştırması yapmıştır. Bunların yanı sıra halk müziğinin ve halkevlerinin müzik çalışmaları yapan bölümlerinin incelenmesi üzerine çeşitli konferanslar vermiştir. Verdiği konferansların sonrasında hazırlanmış olduğu *Bir Halk Musikisi Arşivi Tesisi Hakkında Teklifler* adlı raporu ile müzisyenlere halk müziğinin kökenlerine ulaşabilmek adına pentatonizm özelliğinde olan halk müziği örneklerini incelemeleri konusunda tavsiyelerde bulunmuştur (Bartok, 1991: 13-14, akt. Turan ve Işıktaş, 2022: 133).

Halkevi bünyesinde yapılan çalışmalar titizlikle planlanmıştır. Bu çalışmalardan birinin halkevleri bünyesinde yapılan koro çalışmalarında kullanılacak olan eserler için jüri oluşturulması olmuştur. Bu jüri, koroda seslendirilmeye uygun çeşitli eserler seçmiştir. Bu eserler yazı tekniği, prozodi ve armonizasyon gibi çeşitli müzikal öğeler açısından incelenmiştir. Bunun yanı sıra müzik ile ilgili kişiler eser bestelemeye teşvik edilmiş ve müzik eserleri arşivi oluşturulmuştur (Ergin,2019: 110).

Halkevlerinde yapılan etkinlikler ile bireylerde sanat beğenisinin yanı sıra yurt sevgisinin gelişmesi de sağlanmaya çalışılmıştır. Bu hedefler doğrultusunda yurt düzeyinde önemli sanatsal ve sosyal birçok etkinlik ortaya konmuştur (Şentürk, 2012: 25). Öyle ki halkevlerinin en yoğun olduğu 1932-1940 yılları arasında 9.050 konser verilmiştir (Çavdar, 2008: 355).

Amaç

Halkevleri, çağdaş bakış açısıyla donatılmış, yenilikçi ve üretken bir halk yetiştirmek gayesiyle kurulmuş olan kültür merkezleridir (Güneş, 2012: 143). Bu kültür merkezleri, Türkiye’nin birçok ili ve ilçesinde kurulmuş olup çeşitli şubeler ile donanımlı bireyler yetiştirmeyi amaçlamıştır. Bu şubelerin çeşitli kolları mevcuttur. Müziğin birçok duyu organına hitap etmesi yönüyle müzik ile ilgili faaliyet gösteren müzik kolunun önemli kollarından biri olduğu söylenebilir. Çalışma konumuz olan Maraş halkevleri bünyesinde yapılan müzik faaliyetlerinin ise Maraş halkına sanatsal açıdan önemli katkılar sağladığı düşünülmektedir.

Bu araştırmanın amacı, 1934-1951 yılları arasında faaliyet göstermiş olan, Maraş Halkevlerinin, Maraş için sanatsal ve kültürel bağlamda yapmış olduğu faaliyetleri incelemektir. Ayrıca bu halkevleri bünyesinde yapılmış olan müzik faaliyetleri ve bu faaliyetlerin Maraş’a ve Maraş halkına yönelik

katkılarının tespit edilmesini sağlamaktır. Araştırma, bu alanda yeterince çalışma olmaması ve Maraş halkevleri müzik faaliyetlerinin Maraş müzik tarihine katkıları yönü ile önem taşımaktadır. Bu bakımdan, çalışmanın, ilgili literatüre katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Bu çalışmanın alt problemleri aşağıdaki şekilde belirlenmiştir;

- Maraş Halkevinde müzik faaliyetleri kapsamında neler yapılmıştır?

YÖNTEM

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi veri toplama tekniklerinin kullanıldığı ve nitel sürecin izlendiği araştırmalardır (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 39). Bu yöntem, bireylerin ve/veya grupların, bir duruma yüklediği anlamları keşfetmeye ve anlamaya dayalı olan bir yöntemdir (Creswell, 2017: 4). Araştırma, nitel araştırma yöntemlerine dayalı olarak bir doküman incelemesi şeklinde tasarlanmıştır. Doküman incelemesi, umumi-özel dokümanlar, toplantı tutanakları, gazeteler, hatıra defterleri veya mektupların analiz edilmesi ile yapılmaktadır (Creswell, 2017: 191). Çalışmamızda ise 1934-1951 yıllarına dayalı olan yerel gazeteler, teftiş raporları, halkevi raporları ve devlet arşivleri gibi tarihsel dokümanlar incelenmiştir.

Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Araştırma için 1934-1951 yılları arasında dayalı olan yerel gazeteler, teftiş raporları, halkevi raporları ve devlet arşivleri gibi tarihsel kaynaklar taranmış olup halkevi bünyesindeki müzik faaliyetleri analiz edilip yorumlanmıştır. Yapılan analizler sonucu, Maraş Halkevlerinin müzik kolu faaliyetleri ve bu kolun faaliyetlerinin Maraş'a ve Maraş halkına katkıları incelenmiş ve yorumlanmıştır.

BULGULAR

Maraş Halkevleri, ar şubesi müzik kolunun halkevlerinin müziğe dair amaçlarını yerine getiren ve Maraş adına önemli faaliyetler yapan bir kol olduğu söylenebilir. Burada konserler, müzik kursları, derleme çalışmaları, marş yarışmaları gibi müziğe dair birçok çalışma yapılmıştır. Çalışmamızda Maraş Halkevleri müzik faaliyetlerinden detaylı bir şekilde bahsedilmiştir.

Maraş Halkevi (merkez), 1934 yılı şubat ayında kurulmuş ve oldukça yoğun bir şekilde çalışmalarına başlamıştır (Maraş Gazetesi, Sayı 47, 31 Temmuz 1934, Yıl 1). Burada ücretsiz müzik dersleri verilmiştir (Maraş Gazetesi, Sayı, 472, 12 ikinciteşrin 1943, Yıl, 9, s. 2). Maraş halkevinin kurulduğu yıl olan 1934'te ar şubesinde resim ve musikiye ait iki dersane açılmıştır. Müzik kısmında Garp (Batı) tekniği ile yalnızca nota ve keman derslerinin verilmesi planlanmıştır. Bu eğitimlerin zamanları amatörler ve daha profesyonel kişilere göre ayrı ayrı planlanmıştır (Maraş Gazetesi, Sayı 62, 13 İkinciteşrin 1934, Yıl 2, s. 3; Tombul, 2019: 124). 1943 yılında müzik kursu faaliyetlerine belli günlerde devam edilmiştir (Maraş Gazetesi, Sayı, 525, 18 ikinciteşrin 1943, Yıl, 10, s. 3; Doğan, 2017: 57). 1945'ten itibaren piyano, akordeon, keman, mandolin ve bağlama kursu açılmaya karar verilmiştir (Maraş Gazetesi, Sayı, 660, 29 Haziran 1946, Yıl, 13, s. 3; Gümüşalan, 2014: 163). 1946'da ise bu kurslara ilaveten bona kursları verilmeye başlanmıştır (Maraş Gazetesi, Sayı, 605, 16 Haziran 1945, Yıl, 12, s. 3) Buradan da Maraş Halkevinde 1934'ten itibaren sıkı bir şekilde müzik eğitimlerinin verildiği anlaşılmaktadır. 1945 itibari ile ise çalgılar çeşitlendirilerek müzik eğitimlerinin yoğunlaşmaya başladığı, bu gelişimlerin yıldan yıla artarak devam ettiği görülmektedir. Verilen müzik eğitimi ile eğitimin daha kurallı ve sistematik hale getirilmesinin amaçlanmış olduğu söylenebilir.

Maraş halkevinde, bireylere ücretsiz müzik eğitimi imkanı sunulmasının yanı sıra yapılan çeşitli konferanslar ve toplantıların (tıp toplantıları, fırka üyeleri toplantıları, halkı bilinçlendirmeye yönelik toplantılar, milletvekillerinin teşrifi amaçlı toplantılar, aile toplantıları vb.) sonunda çeşitli konser ve dinletilerin de sunulduğu bilinmektedir (Maraş Gazetesi, Sayı, 70, 15 İkincikanun 1935, Yıl, 3, 1; Sayı, 85, 9 Mayıs 1935, Yıl, 2, 3; Sayı, 86, 14 Mayıs 1935, Yıl, 2, 3; Sayı, 88, 28 Mayıs 1935, Yıl, 3, 1; Sayı, 95, 19 Temmuz 1935, Yıl, 2, 1; Sayı, 527, 2 Birincikanun 1943, Yıl, 10, 2). Müzik, neredeyse Maraş'taki tüm toplantılarda önemli bir yerde olmuştur.

Eğitim, kültür ve sanat konusunda toplumu ileri taşıyan halkevleri, tüm yurttaşların katılımına hazır olup bu hususta konserler, dinletiler, gösteriler gibi çeşitli ücretsiz etkinlikler düzenlemiştir. Ar

şubesinde, 1937 yılının mart ayına kadar 13 konser verilmiş olup 5602 vatandaş bu konserleri dinlemek üzere katılım sağlamıştır (Maraş Gazetesi, Sayı, 177-38, 4 Mart 1937, Yıl, 4, 6). Bunun yanı sıra halkevi ar şubesinde her ay bir konser verilmek üzere düzenleme yapılmış olup yapılan düzenlemeden sonra verilen ilk konserin 14 Mart'ta yapılması planlanmış ve tüm halk bu konsere davet edilmiştir (Maraş Gazetesi, Sayı, 178-39, 11 Mart 1937, Yıl, 4, 6).

Maraş halkevinde çeşitli toplantı ve konferansların yanı sıra özel günlerde de konserler verilmeye devam edilmiştir. 12 Kasım 1936'da İktisat ve Tasarruf Haftası dolayısı ile halkevinde yapılan konser etkinliği de bunlardan biridir. Bu etkinlik için Maraş'ın kültür işlerini teftiş etmek üzere şehre gelen Kültür Bakanlığı genel ispekteri (müfettişi) Bedri'den bir konser verilmesi için ricada bulunulmuştur. Bedri bu ricayı kabul ederek üç gün içerisinde bir konser etkinliği düzenlemiş ve bu etkinlikte keman çalmıştır. Ayrıca bu etkinliğe mızıkacı şefi, şehirdeki müzik öğretmeni ve müzisyenler de dahil olmuştur (Maraş Gazetesi, Sayı, 168-29, 24 Birincikanun 1936, Yıl, 4, s, 5). Bu bilgiler, Cumhuriyet'in ilk yıllarında Kültür Bakanlığına atanan yetkilinin güzel sanatlar müzik alanı ile ilgili olduğunu göstermektedir. Bu yetkilinin güzel sanatlar ve güzel sanatların bir kolu olan müzik ile ilgili olmasının işleri daha etkili ve verimli bir şekilde yürütülmesinde önemli bir faktör olduğunu düşündürmektedir. Ayrıca Maraş halkevi bünyesinde kültür ve sanat adına yapılan çalışmaların denetlendiği ve bu çalışmaların devlet yetkililerince önemsendiği görülmüştür.

Maraş halkevi bandosu da halkevi müzikal etkinliklerinde önemli bir yer tutmuştur. CHP Maraş milletvekillerinin beyanları incelendiğinde, Maraş halkevinin 10 kişiden oluşan bandosu olduğu belirtilmiştir (BCA, CHP, Fon 490-01-0, 235-929-3, 11). 1940 yılı Maraş ve çevresinde yapılan inceleme seyahati teftiş raporlarına göre dönemin partisinin birçok gencin musikiye ilgi duymasını sağlamıştır. Bunun yanı sıra halkevi bandosunun da kurulması ve işlenmesi için nakdi yardımda bulunulduğu bilgisine erişilmiştir (BCA, CHP, Fon, 490-01-0, 686- 329- 1, 63). Maraş ilbayı (valisi) ve parti başkanı Salih Cemal Güler halkevi bandosunun daha iyi olması için buyruklarda bulunmuştur. Halkevi bandosunun başına alanında uzman şef Bay Kemal getirilmiş olup ondan belirli gün ve haftalarda konserler yapılması istenmiştir (Maraş Gazetesi, Sayı, 163-28, Yıl,10 Birincikanun 1936, Yıl, 4, 2). Verilmiş olan bilgiler ışığında, devlet yetkililerinin, Maraş halkevi bünyesinde yapılan müzik faaliyetlerini geliştirmek ve halkın müzik ile kaynaşmasını sağlamak üzere birçok çalışmada bulunduğu anlaşılmıştır. Resim 3'te de Halkevi mızıkasında oluşan bir grup görülmektedir.

Resim 3. Maraş halkevi mızıkasından bir grup (Maraş Gazetesi, Sayı, 190-51, 3 Haziran 1937, Yıl, 4, s. 5)

1941 yılında yayımlanan CHP Maraş vilayet kongresi sonuç raporlarından elde edilen bilgiler ışığında, bandodan milli gün ve bayramlarda yoğun olarak istifade edildiği, bundan dolayı da bandoya karşı yapılacak olan herhangi bir fedakarlıktan kaçınılmayacağı görülmektedir (BCA, CHP, Fon 490-01-0, 202- 799-4, s. 12). Bu bilgiler dahilinde, 1940 ve 1941 yıllarında da partinin, halkevinin ar şubesinin bilhassa musiki koluna olan ilgisinin devam ettiği, bandonun aktif bir şekilde iş ve işleyişini sürdürdüğü ve bunun sürdürülmesi için devlet tarafından destek gördüğü anlaşılmaktadır.

Halkevi bandosu, oldukça hareketli geçen Maraş kurtuluş bayramının kutlama programlarının yanı sıra (Maraş Gazetesi, Sayı, 383, 6 Şubat 1941, Yıl, 7, 3, Maraş Gazetesi, Sayı, 484, 4 Şubat 1943, Yıl, 9, 2) 19 Mayıs Gençlik Bayramı programları (Maraş Gazetesi, Sayı, 397, 15 Mayıs 1941, Yıl, 7, 3; Sayı,

449; 21 Mayıs 1942, Yıl, 4, 1; Sayı, 602; 26 Mayıs 1945, Yıl, 12, 2), 23 Nisan kutlama programları (Maraş Gazetesi, Sayı, 445, 23 Nisan 1942, Yıl, 4, 1) ve 29 Ekim kutlama programları gibi birçok milli gün kutlama programlarında yer almıştır. Aşıklar da sazı veya sözü ile bu programlara dahil edilmiştir (Maraş Gazetesi, Sayı, 469, 22 Birinciteşrin 1942, Yıl, 9, 2). Yalnızca bayramlar ve milli günler değil açılış törenlerinde de halkevi bandosundan faydalanılmıştır. Kız enstitüsü açılış töreni bunun örneklerinden biridir (Maraş Gazetesi, Sayı, 473, 19 İkinciteşrin 1942, Yıl, 9, 1).

Elde edilen tarihi veriler incelendiğinde, neredeyse her yıl (1941-1942-1944-1945 ve 1946) halkevleri yıldönümünün kutlanmış olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Yıldönümü kutlamalarında müzikal faaliyetlerin her yıl biraz daha çeşitlendiği ve ulusal ve uluslararası müzik formlarının bu faaliyetlerde kendilerini gösterdiği görülmüştür. Halkevi yıldönümü kutlamalarının en önemli örneklerden birinin 23 Şubat 1936 tarihi olduğu söylenebilir. Maraş halkevinin 5. Yıldönümü kutlaması, halkevinin müzik kolu bünyesinde yapılmış olup, halk şairi Mehmet'in sazı, sesi ile milli havalar ve koşmalar eşliğinde yanı sıra bandonun katılımı ve marşlarla (10. Yıl Marşı vb.) kutlanmıştır. Müzik kolunun bir önceki yıldan ileri görülen bu gelişmesi halk açısından sevindirici bir gelişme olmuştur (Maraş Gazetesi, Sayı, 127, 27 Şubat 1936, Yıl, 3, 1). Bu bilgiler ile Maraş halkevi müzik kolu bünyesinde yapılan müzik faaliyetlerinde, hem Türk Halk hem de Batı müziğinin çok çeşitli şarkı formlarının kullanılmış olduğu bunun da yapılan faaliyetleri tekdüze olmaktan kurtardığı anlaşılmaktadır.

1941-1946 yılları arasındaki kutlamalar genel olarak incelendiğinde ise yine aşıklar eşliğinde söylenen türküler ile yapılmıştır. Buna ek olarak, 1941 yılı kutlamalarında, halkevi müzikası tarafından birçok eser icra edilmiştir (Maraş Gazetesi, Sayı, 386, 27 Şubat 1941, Yıl, 7, 2). 1942 yılı kutlamalarına aşıkların yanı sıra halkevi bandosu da dahil olmuştur (Maraş Gazetesi, Sayı, 438, 26 Şubat 1942, Yıl, 8, s. 1). 1944 yılı halkevlerinin yıldönümü kutlamalarında yine Maraşlı aşıklardan Aşık Mehmet Kiper ve Mehmet Temiz tarafından memleket havaları ve türküler söylenmiş olup çocuk korusu tarafından da muhtelif türküler söylenerek kutlanmıştır (Maraş Gazetesi, Sayı, 538, 24 Şubat 1944, Yıl, 11, s. 1). 1945 yılı halkevleri ve halkodalarının yıldönümü kutlamalarında, ar şubesine mensup gençler ile saz şairleri milli havalar çalıp söylemişlerdir (Maraş Gazetesi, Sayı, 590, 3 Mart 1945, Yıl, 12, 1). 1946 tarihi halkevlerinin 14. yıldönümü ise Mehmet Celakoğlu'nun sazı ve türküleri ile kutlanmıştır (Maraş Gazetesi, Sayı, 643, 2 Mart 1946, Yıl, 13, 1). Bu bilgilerden hareketle, halkevlerinin neredeyse açılışından kapanana kadar yeri ve önemini koruduğu söylenebilir. Yapılan çalışmalar incelendiğinde, yetişkinleri kazanmaya ve eğitmeye yönelik müzik eğitimi ve etkinliklerinin yanı sıra çocuklar için de çocuk korusu gibi önemli müzik faaliyetlerinin yapılmakta olduğu görülmüştür.

Maraş halkevi spor, temsil ve ar şubeleri aynı zamanda diğer ilçeleri gezip çeşitli spor ve müzik etkinliklerinde bulunmuşlar ve buralara destek olmuşlardır. Pazarcık halkevine 40 kişilik grupla giden Maraş halk evi mensupları, burada milli oyunlar oynayarak halk türküleri söylemiştir. Koro ile de mahalli şarkılar söylenmiştir. Halkevi bandosu ile ise milli havalar söylenerek konserler verilmiştir (Maraş Gazetesi, Sayı, 556, 1 Temmuz 1944, Yıl, 11, 1). 1936 yılında ise Elbistan Halkevinin açılması ile Maraş halkevi, çeşitli marşlar (Erginlik Marşı), şiirler ve söylevler ile Elbistan Halkevine destek olmuştur (Maraş Gazetesi, Sayı, 127, 27 Şubat 1936, Yıl, 3, 1). Buradan da anlaşıldığı üzere Maraş halkevi ar şubesi müzik kolunun sadece Maraş içi değil diğer ilçelere de müziği götürerek sosyal ve kültürel açıdan gittikleri yerleri beslediği ve onlara destek olduğu görülmektedir.

Maraş Halkevinde yapılan en önemli gelişmelerden biri ise Maraş'a ait türkülerin derlenmesi çalışmaları olmuştur. Derleme çalışmalarının yapılması amacı ile Maraş halkevince bireyler görevlendirilmiştir. (Maraş Gazetesi, Sayı, 558, 22 Temmuz 1944, Yıl, 11, 1). Buradan Maraş halkevi müzik kolunun birçok önemli ve başarılı çalışmaya imza attığı gibi türkü derleme çalışmaları gibi meşakkat gerektiren çalışmalara da girdiği anlaşılmaktadır. Bu gelişme, bir kültür unsuru olan türkülerin gelecek nesillere aktarılması bakımından önemlidir.

1945 yılında Maraş Halkevlerinin eksiklikleri ile ilgili yazılan bir dilekçede; Piyanonun satın alındığı ancak şehirde piyano çalan kişinin bulunmadığı, dolayısı ile şehirdeki gençleri müzik anlamında yetiştirecek kalifiye öğretmenlerin bulunmadığı bildirilmiş ve halkevi ar şubesi müzik kolunda çalıştırılmak üzere müzik öğretmeni görevlendirilmesi talebinde bulunulmuştur. Müzik kolunda bulunan çalgılar Tablo 1'de aşağıdaki şekilde listelenmiştir (BCA, CHP, Fon 490-01-0, 840- 324 – 2, 57-58);

Tablo 1. *Maraş halkevi müzik kolunda bulunan çalgılar*

Çalgılar	Sayı
Piyano	1
Akordeon	1
Saksafon	1
Klarnet	1
Keman	2
Mandolin	6
Saz	4
Caz (Davul, Tramper)	1
Toplam	17

Tablo 1 incelendiğinde, 1945 yılında Maraş halkevi ar şubesi müzik kolunda 17 çalgı olduğu, çalgı topluluğu açısından düşünüldüğünde çalgı çeşitliliğinin olmasına rağmen çalgıların kendi içlerinde sayılarının az olduğu görülmektedir.

1945 yılında Maraş Halkevinde Maraş Marşı yarışması düzenlenmiş olup bu yarışmada Saim Emirmahmudoğlu (öğretmen) birinci, Adile Kandeğer ise ikinci olarak ödüllendirilmişlerdir (Maraş Gazetesi, Sayı, 612, 4 Ağustos 1945, Yıl, 12, 2; Çetin, 2018: 99). Buna rağmen CHP Genel Sekreterliğine sunulan bu iki güfte arasında en güzelinin Adile Kandeğer'e ait olan yani ikinci seçilen marş olduğu bildirilmiştir. Aşağıda güftesi Adile Kandeğer'e ait olan marşın güftesi verilmiştir (Maraş Gazetesi, Sayı, 630, 8 Aralık 1945, Yıl, 12, 2):

Sırtını vermişsin Ahır dağına
Koç yiğitler dolmuş dört bucağına
Düşmanı düşürdün Çelik ağına,
Yurdun gözbebeği Kahraman Maraş.

Dik burcu andırır eğilmez başın,
Kurtuluş örneği olmuş savaşın,
Ayrı bir destanı yazar her taşın,
Yurdun gözbebeği kahraman Maraş.

Kalen otağındır şanlı aslanın,
Yiğitler fişkirir sanki her yanın,
Taşın, toprağına fedadır canın,
Yurdun gözbebeği kahraman Maraş.

Kırk yerden fişkirir duru kaynağın,
Şahlanan bir ata benziyor dağın,
Dalgalar saçıyor şanlı bayrağın,
Yurdun gözbebeği Kahraman Maraş.

1947 yılında halkevlerinin faaliyetleri ile ilgili hazırlanmış olan raporda ise halkevlerindeki mevcut yapıya değinilmiş olup Elbistan'a bağlı İzgin Köyüne yapılan halkevleri müzik kolunda çalgı aletlerinin olmadığı ifade edilmiştir (BCA, CHP, Fon 490-01-0, 840- 324 – 2, s. 52). Bu bilgiler ışığında, Maraş merkez dışında olan halkevlerinde müzik ile ilgili eksikliklerin olduğu görülmüştür.

SONUÇ

Mustafa Kemal Atatürk, Cumhuriyet'in ilanından sonra Büyük Millet Meclisinde okumuş olduğu nutkunda, Türk Musikisinin ıslahına değinmiş olup milli Türk şarkılarına Garp Musikisi doğrultusunda yeniden düzenlenme getirilmesi hususuna dikkat çekmiştir. (Maraş Gazetesi, Sayı, 68, 25 Birincikanun 1934, s. 1). Öyle ki Mustafa Kemal Atatürk Türk dilinde yapmış olduğu inkılabı Türk Müziğine de yapmak istemiş olup eski Türk milli şarkılarının toplanarak Garp Musikisine uygun hale getirilmesini istemiştir (Maraş Gazetesi, Sayı, 69, 1 İkincikanun 1935, Yıl, 2, s. 1). Mustafa Kemal Atatürk, bu kararı ile Şark Musikisinin de garp musikisi gibi notalı ve daha özenli olması gerektiğini ifade etmiştir. Maraş Halkevinde 1934 yılında başlanan ve notaya dayalı olan müzik eğitimi incelendiğinde, bu eğitimin, Atatürk'ün Garp musikisine dayalı görüşleri doğrultusunda şekillendirilmiş olduğu görülmektedir.

Maraş Halkevinin açılışından (1934) itibaren müzik eğitimlerinin yoğun bir şekilde verildiği anlaşılmaktadır. 1945 yılı itibari ile ise çalgılar çeşitlendirilerek müzik eğitimlerinin daha da yoğunlaşmaya başladığı görülmüştür. Verilen müzik eğitimlerinin ücretsiz olması ise eğitimde bireylere fırsat eşitliği sağlanmış olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Bu durumun halkın sanat ve estetik yönünün gelişmesine katkı sağlamış olabileceği düşünülmektedir.

Türküler, konuları bakımıyla Türk toplumunun milli kimlik özelliklerini yansıtan, toplumun yaşayan hafızası, tarihi ve sosyokültürel zenginliklerindedir (Yücel, 2016: 409). Maraş halkevi ar şubesi müzik kolunun ise birçok başarılı çalışmaya imza attığı gibi türkü derleme çalışmaları gibi meşakkat gerektiren çalışmalara da yer vermiştir. Buradan hareketle, Maraş halkevinin türkülerin geleceğe ulaşması ve nesilden nesile aktarılabilmesi için kültür aktarıcılığı gibi önemli bir görevi de üstlenmiş olduğu anlaşılmaktadır.

Koro çalışmaları, bireylerin kulak gelişimi, birlikte dinleyebilme ve söyleyebilme becerisi gibi çeşitli müzikal becerilerin yanı sıra sosyal, kültürel ve psikolojik gelişimleri açısından da önem arz eden çalışmalardır (Gökçe, 2007:2). Özellikle çocuk yaştaki bireylerle yapılan bu çalışmalar, bahsedilen becerilerin ve etkinin küçük yaşta kazandırılması bakımından önemlidir. Maraş halkevi müzik çalışmaları incelendiğinde ise bilhassa 1944 yılı kaynaklarında, çocuk korolarının konser ve dinletilerde etkin rol oynadığı gözlemlenmiştir. Bu bağlamda, halkevleri ar şubesi müzik kolunun, yetişkinler kadar çocukların da çeşitli müzikal ve sosyal beceriler kazanması adına önemli çalışmalarda bulunduğu anlaşılmaktadır. 1944 yılının Maraş halkevleri açısından müzik faaliyetlerinin etkili bir şekilde işlendiği önemli bir yıl olduğu düşünülmektedir.

Maraş halkevi bünyesinde Maraş Marşı yarışması düzenlenmesi, Maraş adına yapılan büyük atılımlardan biri olmuştur. Yapılan bu çalışmanın şehir adına kültürel bağlamda önemli yatırımlardan biri olduğunu, Maraş halkevi ar şubesi müzik kolunun şehir adına önemli bir yerde olduğunu ve buranın müzik adına önemli projeler gerçekleştirdiğini göstermektedir.

Müzik 1934-1951 yılları arasında Maraş'taki birçok toplantıda icra edilmiştir. Bu kapsamda, halkevleri bünyesinde yapılan konserler, dinletiler, bando ve diğer müzik toplulukları çalışmaları, halkın ve devlet yetkililerinin neredeyse tüm müzik ihtiyacını karşılamıştır. Ayrıca Maraş Halkevinde tüm yurttaşların katılımına açık olan ücretsiz konser ve dinletilerin verilmesinin, halkı sanata ve sanatın önemli bir kolu olan müziğe yakınlaştırmak adına önem arz ettiği düşünülmektedir. Yapılan bu çalışmaların Maraş Halkevi müzik faaliyetlerinin devlet yetkilileri ve halk tarafından önemsenmiş olduğunu ve bu hususta devlet tarafından bu etkinliklere maddi-manevi destek verildiği göstermektedir.

Maraş halkının, müzik kursları, konserler, dinletiler gibi etkinliklere yoğun bir şekilde katılım sağladığı görülmüştür. Maraş halkevi güzel sanatlar şubesi müzik kolunun çalışmalarını Mustafa Kemal Atatürk'ün Türk Müziği alanında yapmak istediği yenilikler doğrultusunda şekillendirdiği

görülmektedir. Müzik konusundaki bütün bu gelişmelerin halkın müzik kültürü ve estetik algısındaki artışı sağladığı söylenebilir.

Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda, Maraş merkez halkevi güzel sanatlar şubesi müzik kolunun oldukça faal olduğu ortaya çıkmıştır. İlçe halkevi müzik kolunun çalışmaları konusunda merkez halkevi ile karşılaştırıldığında daha zayıf kaldığı, hatta merkez halkevinin bazı ilçe halkevlerini (Pazarcık, Elbistan vb.) çeşitli etkinlikler (açılış konserleri vb.) hususunda desteklediği görülmüştür. Öyle ki tarihi dokümanlar incelendiğinde, Göksun halkevinin de açılmış olduğu (BCA, CHP, Fon 490-01-0, 1793-1153-2) ortaya çıkmıştır. Ancak bu halkevinde güzel sanatlar şubesi müzik kolu faaliyetlerine dair herhangi bir bilginin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bulgulardan elde edilen bilgiler ışığında, Elbistan Halkevinde çalgı aletleri konusunda birtakım eksikliklerin olduğu görülmüştür. Bu da ilçe halkevlerindeki müzik faaliyetlerinin merkez halkevlerine oranla daha zayıf kaldığını göstermektedir. Yapılan müzik faaliyetlerinin halkı geliştirmeyi amaçlandığı, bilhassa Maraş halkevinin (merkez) bu hususta önemli çalışmalar ortaya koyduğu, Maraş ilçe halkevlerinin ise müzik faaliyetleri konusunda merkez halkevine göre daha zayıf kaldığı görülmüştür. Halkın birçok alanda gelişmesini sağlayan halkevleri güzel sanatlar şubesi müzik kolu ile ilgili çalışmaların tüm illerde incelenmesinin müzik tarihi alanına katkı sağlayabileceği söylenebilir. Yapılan bu çalışmalarla konuyla ilgili eksikliğin giderilmesi ümit edilmektedir.

KAYNAKÇA

- Akyüz, K. (1986). Türk Ocakları. *Belleten*, 50 (196), 201-228. 10.37879/belleten.1986.201
- Alpagut, U. (2013). Cumhuriyet'in ilk yıllarında müzik eğitiminin yaygınlaştırılması. *Milli Folklor Dergisi*, 12(97), 210-230.
- Anbarlı Bozatay, Ş. A. (2018). Türk Milliyetçiliğinin teşkilatlanmasında Türk Ocaklarının rolü 1912-1931. *Uluslararası Medeniyet Çalışmaları Dergisi*, 3(1), 121-135. 10.26899/inciss.112
- Arıkan, Z. (1999). Halkevlerinin kuruluşu ve tarihsel işlevi. *Atatürk Yolu Dergisi*, 6 (23).
- CHF. (1932). *Halkevleri Talimnamesi*, Hâkimiyeti Milliye Matbaası.
- CHP. (1932-1942). *Halkevleri ve Halkodaları*, 1932-1942.
- CHP. (1935). *Halkevleri 1932-1935, Halkevi Geçen Yıllarda Nasıl Çalıştı*.
- CHP. (1940). *Halkevleri*, Ulusal Matbaa.
- Creswell, J. W. (2017). *Nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları araştırma deseni*. (S. B. Demir, Çev. Ed.) Eğitim Kitabı.
- Çavdar, T. (2008). *Türkiye'nin Demokrasi Tarihi 1839-1950*, İmge Kitabevi.
- Çeçen, A. (1990). *Atatürk'ün Kültür Kurumu halkevleri*, Gündoğan Yayınları.
- Çetin, S. (2018). *Başbakanlık cumhuriyet arşivi belgelerine göre Maraş (1923-1950)*, [Yüksek lisans tezi], Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi.
- Doğan, H. (2017). *Maraş Halkevi ve faaliyetleri*, [Yüksek lisans tezi], Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi.
- Ergin, E. (2019). *Türkiye'de sosyokültürel dönüşüm, çağdaşlaşma sürecinde halkevleri ve müzik çalışmaları*, Eğitim Yayınevi.
- Gökçe, M. (2007). *Koro müziğinin toplumsal işlevleri açısından Türkiye korolar şenliğinin kazandırışları üzerine genel bir değerlendirme*. 38. Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi (ICANAS'38) Bildirisi, Müzik Eğitimi Yayınları, Ankara. s. 2-19. <https://www.muzikegitimcileri.net/bilimsel/bildiri/M-Gokce.pdf>
- Gümüşalan, N. (2014). Maraş Halkevi ve faaliyetleri. *CTAD: Journal of Modern Turkish History Studies*, 10(19).

Güneş, M. (2012). Adnan Menderes ve halkevleri. *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 12(25), 141-155.

Güz, N. (2018, Eylül 5-8). *Türk Ocakları'nın kapanması/kapatılması*. Uluslararası Türk Kültürü ve Medeniyeti Kongresi, International Congress Of Turkish Culture And Civilization. Dr. Ahmet UYSAL (Ed.), Balıkesir, s. 1077-1087. file:///Users/yagmur/Downloads/Turk_Ocaklarinin_Kapanmasi_Kapatilmasi%20(1).pdf

Karasu, E. (2008). *Ahmet Adnan Saygun'un besteciliği ve keman için bestelediği eserlerin incelenmesi*, [Yüksek lisans tezi], Trakya Üniversitesi.

Şentürk, N. (2012). *Cumhuriyet" in özgün eğitim kurumları halk evleri ve köy enstitüleri bağlamında birlikte müzik yapmanın önemi*. Cumhuriyet" in İnşa Sürecinde Atatürk ve Müzik, Yayına Hazırlayanlar: Temuçin F. Ertan ve Çağla D. Tağmat, Ankara Üniversitesi Basımevi.

Toksoy, N. (2007). Türk İnkılabında milli kültürün yeri ve halkevi çalışmaları. *Electronic Turkish Studies*, 2(1).

Tombul, Y. (2019). *Cumhuriyet Dönemi Maraş Basını ve bölgenin sosyo-ekonomik ve kültürel gelişiminin basındaki yansımaları (1923-1990)* (Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi). file:///Users/yagmur/Downloads/yokAcikBilim_10244080.pdf

Turan, N. S. ve Işıktaş, B., (2022). Erken Cumhuriyet Dönemi'nde ulusal kimlik ve kültür kurgusunda müziğin yeri. Yavuz S. Y., Yavuz Ü. (Ed.), *Yüzüncü yılında Türkiye tarih, toplum, siyaset* (ss. 113-163), Paradigma Yayınları.

Özdemir, Y. ve Aktaş, E. (2011). Halkevleri (1932'den 1951'e). *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (45), 235-262.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (6. Baskı), Seçkin Yayıncılık.

Yurtseven, G. (2018). *Türkiye Cumhuriyeti'nde müzik kurumlaşması ve kültürel kimlik değişimi*. [Doktora tezi], Yıldız Teknik Üniversitesi.

Yücel, H. (2016). Merzifon'un kültürel mirası: Merzifon türküleri. *Journal Of International Social Research*, 9(42).

Sürelî Yayınlar

Maraş Gazetesi, 13 İkinciteşrin 1934, (Yıl 2) Sayı 62.

Maraş Gazetesi, 31 Temmuz 1934, (Yıl 1), Sayı 47.

Maraş Gazetesi, 1 İkincikanun 1935, (Yıl, 2) Sayı, 69.

Maraş Gazetesi, 15 İkincikanun 1935, (Yıl, 3) Sayı, 70

Maraş Gazetesi, 9 Mayıs 1935, (Yıl, 2), Sayı, 85.

Maraş Gazetesi, 14 Mayıs 1935, (Yıl, 2), Sayı, 86.

Maraş Gazetesi, 28 Mayıs 1935, (Yıl, 3), Sayı, 88.

Maraş Gazetesi 19 Temmuz 1935, (Yıl, 2) Sayı, 95.

Maraş Gazetesi, 25 Birincikanun 1934, (Yıl, 1), Sayı, 68.

Maraş Gazetesi, 24 Birincikanun 1936, (Yıl, 4), Sayı, 168-29.

Maraş Gazetesi, 10 Birincikanun 1936, (Yıl, 4), Sayı, 163-28.

Maraş Gazetesi, 4 Mart 1937, (Yıl, 4), Sayı, 177-38.

Maraş Gazetesi, 11 Mart 1937, (Yıl, 4) Sayı, 178-39.

Maraş Gazetesi, 3 Haziran 1937, (Yıl, 4) Sayı, 190-51.
Maraş Gazetesi, 6 Şubat 1941, (Yıl, 7), Sayı, 383.
Maraş Gazetesi, 27 Şubat 1941, (Yıl, 7), Sayı, 386.
Maraş Gazetesi, 15 Mayıs 1941, (Yıl, 7), Sayı, 397.
Maraş Gazetesi, 26 Şubat 1942, (Yıl, 8), Sayı, 438.
Maraş Gazetesi, 23 Nisan 1942, (Yıl, 4), Sayı, 445.
Maraş Gazetesi, 21 Mayıs 1942, (Yıl, 4), Sayı, 449.
Maraş Gazetesi, 19 İkinciteşrin 1942, (Yıl, 9), Sayı, 473.
Maraş Gazetesi, 22 Birinciteşrin 1942, (Yıl, 9), Sayı, 469.
Maraş Gazetesi, 12 ikinciteşrin 1943, (Yıl, 9), Sayı, 472,
Maraş Gazetesi, 4 Şubat 1943, (Yıl, 9), Sayı, 484.
Maraş Gazetesi, 18 ikinciteşrin 1943, (Yıl, 10), Sayı, 525.
Maraş Gazetesi, 2 Birincikanun 1943, (Yıl, 10), Sayı, 527.
Maraş Gazetesi, 24 Şubat 1944, (Yıl, 11), Sayı, 538.
Maraş Gazetesi, 1 Temmuz 1944, (Yıl, 11), Sayı, 556.
Maraş Gazetesi, 22 Temmuz 1944, (Yıl, 11), Sayı, 558.
Maraş Gazetesi, 3 Mart 1945, (Yıl, 12), Sayı, 590.
Maraş Gazetesi, 26 Mayıs 1945, Yıl, 12, Sayı, 602.
Maraş Gazetesi, 16 Haziran 1945, (Yıl, 12), Sayı, 605.
Maraş Gazetesi, 4 Ağustos 1945, (Yıl, 12), Sayı, 612.
Maraş Gazetesi, 8 Aralık 1945, (Yıl, 12), Sayı, 630.
Maraş Gazetesi, 2 Mart 1946, (Yıl, 13), Sayı, 643
Maraş Gazetesi, 16 Haziran 1945, (Yıl, 12), Sayı, 605.
Maraş Postası, 24 Kasım 1947, (Yıl, 1), Sayı, 40.

Online Kaynaklar

Doğaner, Y. (t.y.). *Halkevleri*. <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/halkevleri/>

Sarınay, Y. (t.y.). *Türk Ocakları*. <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/turk-ocaklari/>

Türkiye Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı (BCA, CHP, Fon 490-1-0-0, Yer No: 840- 324 - 2), Erişim Tarihi: 02.02.2024.

Türkiye Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı (BCA, CHP, Fon 490-01-0, Yer No: 235-929-3), Erişim Tarihi: 02.02.2024.

Türkiye Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı (BCA, CHP, Fon, 490-01-0, 686- 329- 1), Erişim Tarihi: 02.02.2024.

Türkiye Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı (BCA, CHP, Fon 490-01-0, 202- 799-4), Erişim Tarihi: 02.02.2024.

Türkiye Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı (BCA, CHP, Fon 490-01-0, 840- 324 - 2),
Erişim Tarihi: 02.02.2024.

Türkiye Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı (BCA, CHP, Fon 490-01-0, 1793-1153-2),
Erişim Tarihi: 10.03.2024.